

Vuilwassenen. Het geheim van de Witwaswezens

Over het boek

Auteur: Dempsey Hendrickx

Illustrator: Bruno Claeys

Uitgeverij: Pelckmans

Over de makers

Dempsey Hendrickx is een Belgische auteur, acteur en mediafiguur. Hij is vooral bekend van zijn werk in het kinderprogramma Helden (Ketnet). “Vuilwassenen” is zijn jeugddebuut. Ander werk van hem is “Woordwoeler”, een dichtbundel waarin hij experimenteert met de betekenis van woorden.

Bruno Claeys is naast illustrator ook improvisatieacteur. “Vuilwassenen” is zijn illustratiedebuut. Leuk weetje: Bruno Claeys was vroeger zwemmer en heeft, volgens Wikipedia, het Belgisch record op de 50m langebaan en de 100m (zowel korte als langebaan) rugslag op zijn naam staan.

Korte inhoud

Noor, een meisje wiens ouders gescheiden zijn, woont afwisselend bij haar vader en moeder. Bij haar vader verloopt alles erg chaotisch en op haar verjaardag moet ze zelf haar verjaardagstraktatie bakken en haar favoriete feestkleedje wassen. Tijdens het wachten in de waterette ontdekt ze dat de wasmachine niet draait. Als ze nieuwsgierig de deur opent, valt ze naar binnen en belandt in de wereld van de Witwaswezens Dirque, Dark, en Dork. Deze wezens halen leugens uit de was van volwassenen en leven in een fantasierijke wereld vol chaos en humor. Noors komt verstoort hun organisatie, want Noor is wel erg nieuwsgierig naar de vlekken op de kleren van haar vader. Wanneer ze zelf aan de slag gaat met de was van haar papa, ontdekt ze zaken die ze misschien liever niet had willen weten. Als ze haar misstap ongedaan wil maken, brengt ze zichzelf en haar nieuwe vrienden in de problemen...

1. HET VERHAAL

1.1. Cover

- De cover van het boek toont een grote wasmachine. Welke personages uit het boek zie je meteen opduiken als je de cover bekijkt? (De Witwaswezens Dirque, Dark en Dork).
- Toen je de cover van het boek bekeek, voor je het boek las, waarover dacht je dan dat het boek zou gaan? Wat zorgde er precies voor dat je zo over het boek dacht? Welke onderdelen van de covertekening gaven je een idee over het onderwerp van je boek?
- Vind je de cover bij het boek passen? Waarom wel / niet?
- Als jij de illustrator zou zijn van “Vuilwassenen”, hoe zou jouw cover er dan precies uitzien? Wat zou je anders doen? Wat zou je behouden van de oorspronkelijke cover?

1.2. Personages

- Wie is het hoofdpersonage van dit verhaal? (Noor)
- De papa van Noor heeft geen eigen wasmachine, dus Noor wast haar kleren in een wasserette. Welke grappige naam kreeg deze wasserette? (Sop it like it's hot, verwijzing naar het muzieknummer "Drop it like it's hot" van Snoop Dogg - voorbeeld van de taalhumor die de auteur wel vaker gebruikt.)
- In de wasserette leert Noor drie Witwaswezens kennen. Wat zijn hun namen? (Dirque, Dark en Dork)
- Elk Witwaswezen heeft zijn eigen manier van spreken. Wat is er zo speciaal aan de manier waarop ze spreken? (Dirque vervangt de letter k steeds door que, Dark praat in dichtvorm en Dork zegt alleen maar "was".)
- Wat doen de Witwaswezens precies in de wasmachine? (De Witwaswezens halen de leugens, fouten en diepste geheimen uit de was van de volwassenen.)
- Welke leugens van haar papa ontdekt Noor dankzij de Witwaswezens? (Noors papa eet ijsjes en gaat naar de speeltuin wanneer Noor niet bij hem is, hoewel hij altijd zegt dat ijsjes te duur zijn en hij beweert geen tijd te hebben om met Noor te spelen. Noors papa is ook altijd moe en ligt het liefst van al op de bank.)
- De Witwaswezens zijn niet altijd even correct in het interpreteren van de vlekken. Ook bij de vlek van Noors papa maken ze fouten. Welke fout precies? (Noors vader zit niet op een glijbaan, maar staat op een ladder. Hij eet ook geen ijsje, maar belt met iemand. Hij vraagt om extra werk, want hij spaart geld om Noor mee op vakantie te nemen.)

1.3. Stijl

- De schrijver van "Vuilwassenen", Dempsey Hendrickx, gebruikt heel veel humor in zijn boek. Zo zijn er heel veel woordgrappen terug te vinden in het boek. Op zijn Instagramaccount "Woordwoeler" post Dempsey Hendrickx al langer woordgrappen / woordspelingen. (Zie bijlage voor voorbeelden.) "Ik grrrau van jou, voor leeuwig en altijger" is een mooi voorbeeld om uit te leggen wat een woordspeling precies is.
 - Wat valt er je op wanneer je deze boodschap leest? (De woorden die de schrijver gebruikt, bestaan eigenlijk niet.)
 - Wat wil de schrijver hier eigenlijk zeggen? (Dat hij van iemand houdt, voor eeuwig en voor altijd.)
 - Welke aanpassingen heeft de schrijver precies gemaakt? (Van 'hou' maakt hij het geluid dat een leeuw / een tijger maakt. Deze twee dieren gebruikt hij ook later in dit tekstje. 'Eeuwig' wordt 'leeuwig' en 'altijd' wordt 'altijger'.)
 - Op de tweede afbeelding kan je goed zien waar Dempsey deze tekst neerschreef. Herken je deze plek? Waar schreef hij de tekst precies neer? Waarom is dit een goedgekozen plek voor dit tekstje? (Deze tekst werd geschreven voor de ingang van de Zoo van Antwerpen. Ideale plek dus om je liefde voor iemand te betuigen met behulp van enkele dieren en een onomatopoe.)
 - Welke woordgrap(pen) vond jij erg geslaagd in het boek? Met welke woordgrap(pen) heb jij erg moeten lachen?

Bv. "Je moet spelen wat er staat," zegt Mr. Tokkelmans altijd. 'Geen extra noten verzinnen. Dat is voor later als je groot bent.' Terwijl ze Mr. Tokkelmans nog nooit zélf noten heeft weten verzinnen. Of ritmes. Of liedjes. Hij speelt elke keer dezelfde stukken van Bah! (Bach, volgens Mr. Tokkelmans) of Mozaag (Mozart, volgens Mr. Tokkelmans). Zonder fouten. Of kleur. Hij speelt die stukken zo extreem... grijs. Volgens Noor komt daar de term 'iets grijsdraaien' vandaan. Omdat je iets zodanig vaak herhaalt en foutloos probeert te spelen, vergeet je het kleur te geven." (p.13)

In dit fragment gaat de auteur aan de slag met de namen van enkele bekende componisten. (Bach, Mozart)
- Onderbrekende verteller

"Haar grijphanden zoeken haar... aha! Nee, niet haar 'aha'. Niemand geraakt zijn 'aha' kwijt, die is er altijd wanneer je hem nodig hebt of iets vindt wat je al lang aan het zoeken bent zoals... euh... ja... ik kan nu niet direct op iets komen." (p.43)

 - Wie is er hier aan het woord? Wat gebeurt er hier precies in het verhaal? (De verteller onderbreekt het verhaal en vertelt de lezer iets. In dit geval gaat het over wat een 'aha' precies is.)
 - De verteller doet dit wel vaker tijdens het verhaal. Vind je dit grappig of niet? Waarom wel, waarom niet?

- Dempsey Hendrickx verwijst soms ook naar zichzelf in het boek. Deze knipoogjes zijn ook een vorm van humor. Als lezer begrijp je de verwijzing naar de schrijver zelf pas als je op de hoogte bent over het leven van de schrijver. Op pagina 46 verwijst hij naar zijn verleden bij het Ketnet-programma "Helden". Ook op pagina 47 heeft hij het over zichzelf. "Het is erg rustig in wasserette SOP IT LIKE IT'S HOT. De blauwe deur staat wagenwijd open en aan het venster raam hangt een bordje met 'hOPEN' op. Op de achterkant van het bord staat 'GESLOTEN liefde' geschreven. Een of andere zelfverklaarde straatartiest had in de buurt verschillende soorten 'poëtische' teksten aangebracht." (p.47)
 - Had je deze knipoogjes zelf gevonden? Waarom wel, waarom niet? Waarom lees je gemakkelijk over zo'n knipoogje? Wat als je over zo'n knipoogje leest? Is zoiets erg of heeft dit geen invloed op het verhaal zelf? Hoe voelt het om zo'n knipoogje te ontdekken?

- Je kan ook algemener met humor aan de slag gaan. Hierbij kunnen onderstaande vragen helpen.
 - Welke momenten in "Vuilwassenen" vond je het grappigst en waarom? Wat maakte deze momenten zo grappig voor jou?
 - Hoe reageerde je toen je deze grappige fragmenten las? Verscheen er een glimlach op je gezicht of moest je echt hardop lachen?
 - Heb je een grappig fragment voorgelezen aan iemand?
 - Als iemand je zou vragen welke soort humor er gebruikt wordt in "Vuilwassenen", hoe zou je dit dan uitlegen? Kun je een voorbeeld geven van een grap of situatie die je typisch vindt voor de humor in dit boek?
 - Welke personages uit "Vuilwassenen" vond je het grappigst en waarom? Wat deden of zeiden deze personages waardoor je moest lachen?
 - Hoe belangrijk vind je humor in boeken / een boek als "Vuilwassenen"? Zou je het boek nog steeds leuk vinden zonder alle grappen die in het verhaal zitten? Waarom wel of niet? Wat voegt humor toe aan je leeservaring?

- Rijmvorm

"Waarheden worden waargenomen maar naar waar waarheden worden weggevoerd weet niemand. De waarde van waarheden blijft bewaard in fijne filters. De leugens liggen verwaterd in stiltes." (p.73)

 - In dit fragment is Dark is aan het woord. Dark spreekt het hele boek lang in rijmvorm. Wat vind je van zijn manier van spreken? Vind je dit grappig, goed gevonden, eerder verwarrend...? Vind je gemakkelijk om de tekst van Dark te lezen? Waarom wel, waarom niet?

1.4. Illustraties

Bruno Claeys, heeft het boek rijkelijk geïllustreerd.

- Wat vind je van de zwart/wit illustraties in het boek?
- Vond je dat de zwart/wit kleuren goed pasten bij het verhaal? Waarom? Hoe zouden de illustraties anders voelen als ze in kleur waren geweest? Welke kleuren zou je gebruiken mocht je het verhaal moeten inkleuren? Eerder warme of koele kleuren?
- Hoe voegen de stripverhalen iets toe aan het verhaal? Vond je het leuk om stukjes stripverhaal tussen de tekst door te lezen? Op welke manier maken de stukjes stripverhaal het lezen voor jou anders, interessanter, boeiender...? Hielp het stripverhaal je om bepaalde delen van het verhaal beter te begrijpen? Hoe ging dat dan?
- Hoe goed passen de illustraties bij de tekst? Vind je dat de tekeningen precies weergeven wat er in de tekst staat? Kun je een voorbeeld geven van een moment waar de illustratie echt goed paste bij wat er gebeurde in het verhaal? Of omgekeerd: waar in het boek had jij je iets heel anders ingebeeld bij het verhaal, kwam de tekening van de illustrator niet overeen met het beeld dat jij in je hoofd had?
- Waren er momenten waarop de illustratie je iets nieuws vertelde dat niet in de tekst stond?
- Zijn er momenten in het boek waar je graag een tekening had willen zien, en wat zou deze tekening volgens jou moeten laten zien?
- Bij dit onderdeel kan je het ook hebben over de personages. Past de manier waarop ze afgebeeld worden bij het beeld dat je van deze personages had? Lijkt Noor op de tienjarige die jij in je hoofd had? Idem voor de Witwaswezens. Eventueel kan je de Leesjury-leden hun eigen Witwaswezen laten tekenen, nieuwe Witwaswezens met hun eigen typische kenmerk.

- Als je iets zou kunnen veranderen aan de illustraties, wat zou dat dan zijn? Hoe zou je de illustraties aanpassen om het verhaal nog beter, anders te maken?
- Welke illustratie sprak je het meeste aan en waarom precies deze illustratie? Wat zie je allemaal in deze illustratie? Hoe helpt deze illustratie je om het verhaal, de personages, hun emoties beter te begrijpen?
- Lees je vaker boeken waarin illustraties een belangrijk onderdeel van het verhaal uitmaken? Wat maakt deze boeken precies zo fijn / makkelijker om te lezen?

1.5. Genre

“Vuilwassenen” is naast een erg humoristisch boek ook een fantasierijk boek. Typische kenmerken van dit soort boeken: magische werelden, de verzonnen wezens met buitengewone krachten, een strijd tussen goed en kwaad...

- Hoe vind je deze kenmerken terug in “Vuilwassenen”? (De aanwezigheid van een magische wereld, in dit geval een wasmachine waarin de Witwaswezens wonen, verzonnen wezens die zich bezighouden met het verwijderen van leugens uit de kleding van volwassenen. Een echte strijd tussen goed en kwaad zit er niet in dit verhaal, maar de Witwaswezens denken wel het goede te doen door de leugens - die in se geen leugens zijn, de wezens interpreteren de vlekken zo goed als altijd foutief - uit de kleding te wassen.)
- Wat vind je leuk / niet leuk aan fantasieverhalen? Waarom?
- Welke andere fantasieverhalen ken je nog? Waarom lees je die andere verhalen graag?
- Waarin verschilt “Vuilwassenen” van de andere fantasieverhalen die je al las?
- Waarom is “Vuilwassenen” voor jou een geslaagd / een niet zo geslaagd fantasieverhaal?

2. VERWERKING

2.1. Thema: vaders en dochters

Een belangrijk thema in “Vuilwassenen” is de vader-dochterrelatie tussen Noor en haar vader, Frederik. Noors ouders zijn gescheiden en Noor verblijft afwisselend bij één van hen. Tijdens de gebeurtenissen uit “Vuilwassenen” verblijft Noor bij haar papa.

- Hoe zou je de relatie tussen Noor en haar papa omschrijven? Is Noor altijd even positief over haar papa? Vertelt Noor voornamelijk over leuke zaken die ze met haar papa onderneemt of heeft ze het meer over minder fijne zaken? Wie denk je dat Noor het leukst vindt: haar mama of papa? (Noor is niet bijzonder positief over haar papa. Zonder echt kritiek te geven, somt ze toch eerder negatieve zaken over haar papa op: hij ligt voornamelijk op de bank, houdt van rust, wil geen dingen doen met Noor, al zeker geen ijsje eten... Noor spreekt wel positief over haar papa, maar de positieve voorbeelden die ze dan aanhaalt, dateren voornamelijk uit de tijd van voor de scheiding.)

“Een teleurgestelde Frederik komt thuis en kijkt naar de klok. Noor zal op dit uur al bij haar mama zijn. Ze zal waarschijnlijk in alle haast de koekjes zijn vergeten en geen tijd meer hebben gehad om alles op te ruimen. [...] Net op dat moment rinkelt zijn gsm. Hij kijkt op het scherm en ziet het nummer van het bedrijf waar hij net gesolliciteerd heeft. Hij neemt op en de persoon aan de andere kant van de lijn vertelt Frederik dat hij de job niet heeft. Weer niet. [...] Het is al de zoveelste keer dat Frederik wordt afgewezen. De moed zakt hem in de schoenen, die ook dringend aan vervanging toe zijn. Maar het kan hem allemaal niks meer schelen. Hoe kan hij nu voor Noor zorgen als hij geen job kan vinden? In alle stilte begint hij te snikken. (p.159)

- Bovenstaand fragment is een erg belangrijk moment in het verhaal. Waarom is dit fragment zo belangrijk? (Als lezer kom je hier te weten waarom Noors papa zich gedraagt zoals Noor hem omschrijft. Frederik is moe omdat hij erg veel werkt. Hij wil Noor verrassen met een reisje, hij wil een vaste en leuke job, een job die hij fijn vindt, om zo meer tijd en budget te hebben om met Noor leuke dingen te doen.)
- Wat vond je van dit fragment? Vond je het ontroerend, spannend, zorgde het voor duidelijkheid...? Waarom dan precies?
- Ben je door dit fragment anders naar Frederik, Noors vader, gaan kijken? Waarom wel, waarom niet?

“Ik wist helemaal niet dat papa aan het sparen was voor een reis,’ zegt Noor. ‘We zijn al zeker 5 jaar niet samen meer op reis geweest met ons tweetjes.’ Ze houdt de vlek in haar hand, tegen het doek. En ineens krijgen de vlekken op het schilderij een heel andere betekenis.” (p.163)

- Wat beseft Floor plots, na het gesprek tussen haar papa en één van zijn werkgevers? (Noor beseft dat haar vader heel erg hard werkt en eigenlijk echt ongelukkig is. Ze beseft dat hij dit allemaal voor haar doet, maar er niet erg gelukkig van wordt.)
- Welke les leren de Witwaswezens, met wat hulp van Noor, uit dit gesprek? (Dat niet alles is wat het lijkt, dat ze de vlekken erg vaak verkeerd hebben geïnterpreteerd.)

Dork, één van de Witwaswezers, krijgt het laatste woord. Het licht gaat uit en de spot gaat aan, terwijl Dork naar voren stapt. Nadien volgen er vier pagnia's vol met Dorks tekst. Deze tekst bestaat uit een eindeloos herhalen van het woord 'was'. Nadat Dork klaar is met praten, staan Noor, Dirque en Dark met tranen in hun ogen. Dirque fluistert op dat moment ook dat hij het zelf niet beter had kunnen zeggen.

- Wat denk je dat Dork hier precies verteld heeft? Wat zou hij zo mooi verwoord hebben? Wat heeft hij verteld over de vlekken op de kleren van volwassenen? Wat heeft hij verteld over de leugens die deze vlekken precies zouden vertellen? (Vrije interpretatie.)

De sfeer op het einde van het verhaal is plots heel anders. Noor is opnieuw bij haar papa, maar daar is alles plots erg anders.

- Wat is er zo anders? (Noors papa heeft plots weer getekend, iets wat hij lang niet meer gedaan heeft, ook al maakte tekenen en schilderen hem ontzettend gelukkig.)
- Noors vader heeft ook een belangrijke beslissing genomen in verband met zijn leven. Wat gaat hij allemaal anders doen? (Hij gaat nog wel werkjes aannemen, maar wil sowieso meer tijd vrijmaken voor tekenen en schilderen. Hij wil opnieuw doen waarvan hij houdt, ook al verdient hij dan minder geld. Belangrijkste voor Frederik: meer tijd doorbrengen met zijn dochter.)
- Noor krijgt, naast een tekening van zichzelf en een gedicht, nog één laatste geschenkje. Een geschenkje waarvan je als lezer nooit verwacht had dat ze het zou krijgen, gezien de voorkeuren van haar papa. Wat krijgt Noor precies? (Noor en haar vader gaan samen een ijsje eten, met discobolletjes)

2.2. Creatieve verwerking: vlekkenwezens

De Vuilwaswezens zijn erg bedreven in het lezen en interpreteren van vlekken die ze op de kleding in hun wasmachine vinden. Tijd om zelf aan de slag te gaan met vlekken!

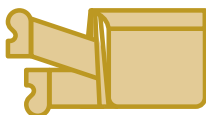
MATERIAAL

-
- (Stevig) Papier met vlekken*
-
- Materiaal waarmee je vlekken kan maken: waterverf, ecoline, acrylinkt, koffie, thee...
-
- Zwarte fineliner of balpen
-
- Je kan vooraf al papier met vlekken op maken. Voordeel is dat de juryleden zo sneller aan de creatieve opdracht kunnen beginnen. Laat je de lezers zelf vlekken maken, hou er dan rekening mee dat de vlekken eerst moeten drogen alvorens je erop kan tekenen.
-
- Deze opdracht is gebaseerd op het werk van Peng + Hu, een kunstenaarsduo. Zij ontwikkelden 'Hirameki', een creatieve techniek waarbij je vlekken of spetters van inkt gebruikt als basis om tekeningen te maken. Je kijkt naar de vorm van de vlekken en tekent er met een paar lijnen eenvoudige figuren of objecten in, zoals dieren of gezichten. Het draait om het gebruiken van je verbeelding om iets nieuws te zien in wat op het eerste gezicht een willekeurige vlek lijkt te zijn. (Voorbeelden van hun werk vind je via deze links: [link 1](#) / [link 2](#))
 - Opdracht:
 - Tijd om zelf een Witwaswezen te worden! Welke leugens en onwaarheden ontdek jij in deze vlekken?
 - Bekijk aandachtig de vlekken op het papier dat je kreeg. Wie of wat herken je in deze vlekken? Zie je mensen, dieren, voorwerpen? Wat doen ze precies?
 - Voldoende lang gekeken? Neem je zwarte stift erbij en tekenen maar! Door te tekenen maak je duidelijk wat jij precies ziet in de vlekken.

- Klaar met tekenen? Tijd om de verschillende vlekken met de groep te bespreken. Je kan zelf over je vlek vertellen, al is het ook leuk om de andere lezers jouw vlekkenwerk te tonen en hen te laten raden naar de leugen over de vlekken.
 - Je kan deze opdracht ook laten uitvoeren in duo of in kleine groepjes. Juryleden kunnen elkaars fantasie versterken en samen één leugen bedenken bij de gekregen vlek.
-

3. VERDER LEZEN

- Hirameki / Peng + Hu (De Harmonie, 2016)
-



Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.

Bijlage 1a

(Alle afbeeldingen zijn afkomstig van het Instagramaccount @woordwoeler)



Bijlage 1b

(Alle afbeeldingen zijn afkomstig van het Instagramaccount @woordwoeler)



Bijlage 1c

(Alle afbeeldingen zijn afkomstig van het Instagramaccount @woordwoeler)

